

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1541. usque ad annum 1546

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1770

VD18 90118510

§. 56. Martini Lutheri obitus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66615](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66615)

„stulamus, ut Joanni Pistorio munus
 „Scribæ relinquatur, nec multæ quæ- Sæc. XVI.
 „stiones inter disputandum uno tempo- A C. 1546.
 „re confundantur. Ceterum tam stri-
 „ctum de rebus gestis silentium promit-
 „tere haud possumus, eoquod in man-
 „datis habeamus, ut nostros Principes
 „subinde de colloquii statu certiores
 „reddamus.,,

§. LV.

Colloquium re infecta solutum.

Cum igitur Præsides probe intellige- Cochl. p. 314.
 rent, quod Protestantes Cæsaris
 mandatis sese subjicere omnino recusa-
 rent, datis ad eundem literis, quid hac
 in re agendum, sciscitabantur; attamen
 Saxoniae Elector, nequidem expectato
 Cæsaris responso, suos Theologos revo-
 cavit, ac die vigesima Martii Bucerus
 quoque, ut gesta Landgravio referret,
 discessit, non sine ingenti Præsidorum tæ-
 dio, qui ceteros haud ultra detinere po-
 terant.

§. LVI.

Martini Lutheri obitus.

Cum interea hæc colloquia haberen- Sleid. p. 563.
 tur, Protestantium factio præci- Pallav. hist.
 puum suum amisit caput Martinum Lu- Trid. l. 6.
 therum, qui Islebiæ in patria sua die de- c. 10.
Cochl. l. 6.
 Hist. Eccles. Tom. XXXVIII. G g ci-

Sæcul. XVI
A.C. 1546. circa Februarii morte deletus perit. Varia est Scriptorum relatio de huius obitus ratione, id tamen unice pro comperto habetur, quod Lutherus Wittembergam delatus ibidem suis in Genesim commentariis postremam manum admoverit, mox vero ad Comites Mansfeldios per literas Islebiam in patriam suam fuerit revocatus, ut dissidium inter Comites circa hæreditatem exortum componeret: cum vero hoc obsequii genus Principum suorum precibus denegare haud posset, exeunte mense Januario, quamvis adversa jamjam valetudine graviter pressus esset, Wittembergam discessit, sui que itineris socios habuit tres filios suos Joannem, Martinum & Paulum præter quosdam alios amicos suos, quos inter præcipuus erat Justus Jonas, Hallensis Ecclesiæ Minister. Adventanti Comites obviam miserant præsidii causa centum tredecim equites: cum vero Lutherus Islebiam esset ingressus, sæpius ad populum dixit, pluraque alia munera obivit, die autem decima septima Februarii gravissimo stomachi dolore oppressus suorum familiarium suasu quosdam pulvires vino dilutos sumpsit, ac parumper quieti indulgens aditantes ita allocutus est: *Orate Deum, ut Evangelii doctrinam nobis conservet; Pontifex enim & Concilium*

lium Tridentinum (prout ipse convitiabatur) *dira moliuntur.* Sæcul. XVI.
A.C. 1546.

His dictis aliquamdiu obdormiscens, urgente morbi vi post mediam noctem expergefactus vehementer de pectoris coarctatione querebatur, jamque vitæ suæ finem instare præsentens juxta sectæ suæ ritum preces fudit, ac fiducia plenus dixit: *Certo scio, me cum Deo esse permansurum in sempiternum, neque posse me tuis ex manibus a quopiam avelli.* Postea Spiritum suum Deo recommendans placide e vivis decessit, si tamen fides habenda eorum relationi, qui tum præsententes aderant. Ceterum Lutherus tum circiter sexagesimum quartum ætatis annum agebat, cum decima Novembris die anno Christi millesimo quadringentesimo octogesimo tertio natus esset. Cupiebant quidem Mansfeldii Comites ejus corpus Islebiæ, cum hæc urbs ipsius esset patria, terræ mandari; verum illud Saxonix Electoris jussu Wittembergam honorifice translatum quinto post die sepultum fuit. Porro paucis ante mortem suam diebus Lutherus, quid de Zwinglii Sectatoribus sentiret, mentem suam aperuit in celebri illa epistola, quam die vigesima quinta Januarii contra illos scripsit; nam eos tanquam a Deo alienissimos reputabat, vicissim vero ab iisdem velut homo infelicissimus

G g 2

mus

Sæcul. XVI. mus appellabatur. Ad hos igitur
A.C. 1546. perscripsit: „ Gratum hoc a vobis mihi
 „ impositum accidit: sim ergo omnium
 „ hominum infelicissimus, in hoc tamen
 „ solo me beatum existimo, nec aliam
 „ mihi exopto beatitudinem, quam il-
 „ lam Psalmistæ: Beatus Vir, qui non
 „ abiit in consilio Sacramentarium, &
 „ in via Zwinglianorum non stetit, & in
 „ Cathedra Tigurinorum non sedit. „

Ceterum de nulla unquam re magis
 varia erat Historicorum narratio, quam
 de hujus Hæresiarchæ dotibus, atque
 obitus ejus eventibus; quippe varii rem
 pro diversa studii, sui que affectus ratio-
 ne diverse enarrant. Protestantes qui-
 dem omnium elogiorum fontes, ut Lu-
 therum suum celebrent, operosius ex-
 hauriunt, eumque veluti Virum subli-
 mis ingenii excellentia, magna animi
 constantia, memoriæ felicitate ac fec-
 unditate, nec non profunda eloquen-
 tia tam verbis, quam scriptis compro-
 bata insignem depingunt. Jactitant il-
 lum tanquam a privati quæstus studio
 alienum quidem, constantem tamen ac
 paupertatis studiosum, nec non unice
 animarum saluti intentum, imo ut pau-
 cis concludam, Lutherum suum San-
 ctorum fastis adscribunt. Attamen il-
 li, qui partium studio haud præventi
 sunt,

funt, facile dignoscere poterunt, quid de ejusmodi elogiis cogitandum sit.

Sæcul. XVI.
A. C. 1546.

Porro Catholici communi suffragio affirmant, quod hic Hæresiarcha mente fuerit robustus, in suis sermonibus vehemens, eloquentia fœcundus, sed adeo furiis agitatus, ut audacia populos deciperet, atque ad se raperet, præterea audiebat ultra modum petulans, & tantæ sibi arrogatæ auctoritatis vi præditus, ut ejus Discipuli coram illo trepidarent. His addunt illi, quod ejus animus summa arrogantia sui que ipsius fiducia tantopere fuerit infectus, ut omnes illos, qui ejus opinionibus adversabantur, vilipenderet, ac hujus petulantix ministerio omnes illos, qui sese ejus hæresi opponebant, indignum in modum innumeris convitiis lacefferet, adeo, ut nec Regibus, nec Cæsari, nec ipsi etiam summo Pontifici parceret, nihilque tam sacrum, sanctumque ac intemeratum in terris esset, quod ipse non livido suo dente fœde corroderet; Insuper ea, quæ semel propugnauerat, retractare minime assuetus, totum se iracundiæ ac vindictæ libidini sacravit, adeo imperiosus, ut semper omnibus dominari, ceterisque omnibus ob doctrinæ suæ novitatem præferri percuperet, suamque sectam quocunque periculo stabilire gestiret. Erat denique Luthe-

Gg 3

sus

Sæcul. XVI. rus summopere scientia sua inflatus, quæ
 A C. 1546. quamvis sat mediocris esset, pro ratione
 Bossuet. hist. tamen illius ævi is credebatur in ea ex-
 var. t. I. l. I. cellens, imo pro propria ejus salute ac
 art. 32. p. 42. Ecclesiæ tranquillitate optandum fuis-
 set, ut minus se sapere putasset; quip-
 pe supra omnes homines non modo, qui
 sua ætate floruerunt, sed etiam supra
 cunctos retroactis temporibus longe ce-
 leberrimos insulse sese extollebat. E-
 quidem opportunus hic foret locus, ut
 Catalogus librorum, quos Lutherus
 circa varia argumenta scripserat, huc
 adduceretur; verum hac de re in ipso
 Historiæ nostræ progressu sæpius men-
 tionem fecimus.

§. LVII.

Congregationes frequenter habitæ.

Pallav. l. c. Interea Tridenti frequentes habebantur
 c. II. n. 1. & c. Patrum confessus, in quorum uno die
 decima octava Februarii celebrato rur-
 sus mentio fiebat de titulo Decretis præ-
 figendo: verum hanc in rem præter ea,
 quæ sæpius jamjam fuerunt recocta, ni-
 hil amplius proferebatur. Hinc Mon-
 tanus Cardinalis Legatus ad alium ar-
 ticulum transiens agebat de supprimen-
 do Decreto, quo sancitum, ut fidei
 dogmata, ac disciplinæ reformatio jun-
 ctim pertractarentur: Igitur hoc de ar-
 gumento ita perorabat: *Nihil detrimenti*
passa